

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRAȘOVŪ, piața mare Nr. 22.

SÈ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

Oseriă garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicar.

Scrierile nefrancoate nu se primesc. — Manuscrisuri nu se retrămit.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ZI.

ANULŪ XLIX.

Pe unŷ anŷ 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.

România și străinătate:

Pe anŷ 40 fr., pe șese luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

N° 248.

Luni, Marti 4 (16) Noemvre.

1886.

Brașovŷ, 3 Novembre 1886.

Bucuria Bulgarilorŷ, cã prin alegerea prințului Waldemar de Danemarca ca principe alŷ Bulgariei se pune în fine capetŷ uneltirilorŷ rusești, n'a fostŷ de lungã duratã.

Cumnatulŷ Țarului a refusatŷ alegerea, pretextândŷ cã alte datorii în altã parte îlŷ chiamã. Motivele care au determinatŷ pe prințului Waldemar sã refuze alegerea sa ca principe alŷ Bulgariei suntŷ bine cunoscute.

Rusia nu recunoște legalitatea Sobraniei actuale, noulŷ principe trebuie sã calce pe urmele fostului principe Alexandru de Battenberg, prințului Waldemar nu vrea sã se strice cu Țarul. tronulŷ Bulgariei nu oferã destule garanții, cã scutitŷ va fi de loviturile trãdãtorilorŷ, puterile europene observã o atitudine șovãitoare, etã stãtea motive, care au fostŷ hotãrãtoare pentru prințului Waldemar.

Totã lumea se'ntrãbã acum, cã ce se vorŷ face Bulgarii, dupã ce din nou a rãmasŷ vacantŷ tronulŷ? Avea-vorŷ ei tãria sã reziste și mai departe Rusiei?

Decã judecãmŷ dupã opiniunea publicã din Bulgaria, așã precum ni-o aratã diarele lorŷ și telegramele ce le primimŷ, avemŷ destulŷ temei u a crede, cã Bulgarii nu vorŷ ceda, întru cãtŷ adecã împlinirea pretențiunilorŷ rusești de pãnã acum însemnãzã nimicirea independentei Bulgariei și prefacerea ei în provincia rusecã.

Ce voescŷ Rusii? Unŷ principe, care sã jöce dupã cum cãntã guvernulŷ din Petersburg și se pare cã prințului de Mingrelia, care pãnã acum trece de candidatulŷ Rusiei celŷ mai agreatŷ, ar fi celŷ mai proprivitŷ pentru ducerea la îndeplinire a scopurilorŷ Rusiei.

O cãpeteniã asiaticã, a cãrui țerã a cãdutŷ în mânilorŷ Rusiei la 1804 și formãzã dela 1867 o parte constitutivã a imperiului rusŷ; unŷ prințŷ care stã în serviciile Rusiei ca colonelŷ, care n'are altŷ meritŷ decãtŷ cã nici nu se scia pãnã acum de elŷ și care abia își va fi aducândŷ aminte cã a avutŷ o altã patriã decãtŷ Rusia, negreșitŷ cã le convine celorŷ din Petersburg, totŷ așã de bine ca și Ignatief, Gurco și alții.

Nu le convine însã Bulgarilorŷ unŷ asemenea principe și nici Europei nu credemŷ cã i-ar conveni, decã nu vrea sã sufere mai târziu consecințele ce arŷ resulta de aci.

Bulgarii suntŷ fôrte amãriți și se pare cã suntŷ în ajunulŷ de a da o lecțiune Rusiei și peste totŷ Europei.

„Agenția Havas“ ne comunicã din Sofia, cã în cercurile bulgare se vorbește despre reelegerea prințului Alexandru de Battenberg, singura cale d'a se revolta cestiunea bulgarã.

Se vede cã gândulŷ Bulgarilorŷ e seriosŷ, cãci generalulŷ Kaulbars s'a și grãbitŷ a declara, cã o împãcare între Țarulŷ și între prințului Alexandru de Battenberg e cu neputiuțã.

Prin reelegerea prințului Alexandru situațiunea s'ar agrava, despre acãsta nu mai pote fi nici o îndoialã. Dér nu vina Bulgarilorŷ ar fi, ci a Europei, care stã nemișcatã.

Bulgarii și-au cãlcatŷ pãnã acum pe inimã, au satisfãcutŷ, pote mai multŷ decãtŷ permitã interesele libertãții și independenții țerei lorŷ, celorŷ mai multe dorințe ale Rusiei și ale puterilorŷ europene, numai ca sã nu se turbure pacea europeanã.

Bulgarii vorŷ fi în cele din urmã sãtui și obosiți de atãtea frãmântãri și hãrțuelli, și decí nu e mirare decã ne vorŷ surprinde cu unŷ faptŷ împlinitŷ, negreșitŷ dupã dorința lorŷ, dér fatalŷ pentru pacea europeanã.

Din delegațiunil.

Comisiunea pentru armatã a delegațiunei ungare a desbãtutŷ în ședința dela 11 Noemvre asupra bugetului armatei.

Raportorulŷ Stefanŷ Rakovszky arãtã, cã ordinariulŷ preliminarŷ pe 1887 e cu 1, 275,791 fl. mai mare ca celŷ din acestŷ anŷ, din causã cã legea pentru încvartirare pricinuesce cheltueli în sumã de 1.630,029 fl. Deörece însã dupã amintita lege au sã se plãtescã bani de cvartirã deja pentru 1886 și decí se cere în acestŷ scopŷ unŷ creditŷ suplimentarŷ de 1,614,000 fl., comparațiunea numai atuncí e corectã, decã acãstã sumã ae socotesce la bugetulŷ din acestŷ anŷ, în care casŷ bugetulŷ de față apare cu 338,209 fl. mai micŷ ca celŷ din anulŷ acesta. Bugetulŷ de rãboiu e în genere o grea povarã, dér deörece e întocmitŷ cu cea mai mare cruțare, recomandã oratorulŷ spre primire bugetulŷ.

Akusiu Beöthy acceptã ordinariulŷ în generalŷ, dér unele aparițiuni deșteptã îngrijiri. Așã d. e. credite suplimentare ar fi sã se cãrã numai pentru cheltueli prevãcute mai înainte, ér nu pentru cheltueli ce le-ar fi pututŷ prevedea administrațiunea armatei. Amintindŷ apoi broșura apãrutã despre puterea armatã a monarhiei austro-ungare în ora a 12-ea, cã intrãbã, decã e adevãratŷ cã noulŷ sistemŷ îngreuiazã mobilizarea și cã fortificațiunilorŷ dela Przemysl, executate cu mari cheltueli, le lipsescŷ tunurile corãspundãtoare.

Ministrulŷ de rãboiu Bylandt-Reidt ÷ice, cã broșura conține nenumãrate neadevãruri. Organizarea de ađi a armatei e mai avantagiösa decãtŷ cea de mai înainte. Mobilizarea nu cere acum nici jumãtate din timpulŷ, cãtŷ cerea mai înainte. Ce privesce Przemysl, tortãreța e provãcutã cu doritele tunuri moderne. Imputarea fãcutã artileriei e fãrã temei, artileria s'a îmbunãtãtitŷ, ceea ce au recunoscutŷ și specialiștii militari streini.

Thaddãus Prileszky ÷ice, cã bugetulŷ de rãboiu va cresce din anŷ în anŷ, cãci acãsta este o urmare naturalã a desvoltãrii și organizãrii. Cu tôte astea, bugetulŷ e întocmitŷ cu economiã, cãci armata noștrã stã în privința gagelorŷ și a nutrimentului multŷ îndãrãtulŷ altorŷ armate.

Raportorulŷ Rakovszky ÷ice, cã sporirea bugetului e o urmare naturalã a pretențiunilorŷ armatei și instituțiunilorŷ din țerã.

Dupã ce comisiunea a primitŷ în generalŷ ordinariulŷ, trecŷ la desbaterea altorŷ cestiuni, mai alesŷ a locurilorŷ din academiile militare.

Raportorulŷ Rakovszky constatã, cã numãrulŷ elevilorŷ ungari la cele douã academiile militare din Viena cresce mereu. Nici din punctŷ de vedere militarŷ, nici de serviciu, nici financiarŷ nu e consultã a se mai înființa o nouã academiã, deörece în cele douã din Viena mai suntŷ vacante încã 54 de locuri.

Bela Grünwald nu e mulțãmitŷ cu acãsta. Scopulŷ nostru este, sã se ușureze cãtŷ se pote tinerimei ungare a se educa în institutele militare superioare, ceea ce cu sistemulŷ de ađi nu e cu putințã. E în interesulŷ puterei armate a monarhiei și alŷ Ungariei, ca sã se numescã oficeri cãtŷ mai mulți Unguri, și decí e nevoieã de înființarea unei academiile militare în Ungaria cu limba de propunere ungarã. Cere sã ia comisiunea o rezoluțiune în acestŷ sensŷ.

Ministrulŷ de rãboiu Bylandt-Reidt observã, cã nici în academiile, nici în celelalte scöle militare nu se impune limba germanã; intrarea tinerilorŷ unguri în armatã e cu bucuriã salutatã.

Emeric Jvanka accentuãzã cã numãrulŷ elevilorŷ unguri în academiile a crescutŷ multŷ și sperã decí cã vorŷ intra mai mulți Unguri în armatã. Intrãbã apoi, cãtŷ Unguri suntŷ în scölele de cadeți?

Virgil Szilagyì încã gãsesce necesitatea d'a se înființa academiã militarã în Ungaria cu limba de propunere ungarã.

Raportorulŷ Rakovszky declarã cã se'nvoesce cu scopulŷ acesta, care se va ajunge însã numai în modulŷ arãtatŷ mai susŷ.

Akusiu Beöthy intervine pentru înființarea academiile în Ungaria.

Moriz Wahrmann ÷ice, cã comisiunea vrã sã ese-

cute înființarea academiile în modŷ practicŷ, dér e întrebare, ținendŷ sãmã de cheltuelile cele mari ce s'arŷ cere, decã și delegațiunea austriacã primesce acãstã hotãrire.

Prileszky vorbește în același sensŷ, pe când Rudnyanszky e de pãrerea lui Grünwald.

Maioritãtea comisiunei respinse propunerea lui Grünwald, primindŷ espunerile raportorului, precum și cea privitoare la instrucțiunea limbii maghiare.

Raportorulŷ Rakovszky constatã cã dintre 2028 elevi, 588 au primitŷ instrucțiune în limba maghiarã. Intre acestia 518 au fostŷ din țãrile corönei ungare. În institutele de culturã maghiare suntŷ cu totulŷ 476 Unguri.

Alexandru Hegedüs propune, ca elevii din institutele militare din Ungaria sã se instrueze în mai mare mãsura în limba ungarã.

Bela Grünwald ÷ice, cã în institutele militare de invãțãmãntŷ nu se ține sãmã de planulŷ instrucțiunei ungarã, care se face într'o orã pe sãptãmãnã, pe când limba germanã se propune în șese, cea francesã în patru. La acãsta mai vine, cã limba de instrucțiune, conversațiunea și chiar corespondența e cea germanã. Urmarea e, cã fii noștri se desnaționalisãzã, simțãmintele lorŷ se stricã prin cãrțile de invãțãmãntŷ, cari suntŷ fãrã simțãminte naționale, și chiar cãrțile istorice conținŷ în mare parte neadevãruri. Dér deörece nu e nici în interesulŷ armatei, ca tinerimea sã se germanizeze, oratorulŷ propune sã se avizeze ministrulŷ comunŷ de rãboiu, ca în institutele militare din Ungaria, ținendŷ-se sãmã de raporturile de serviciu ale armatei comune, elevii sã invãțe obiectele de invãțãmãntŷ în limba ungarã.

Emeric Jvanka nu gãsesce întemeiatã invinuirea desnaționalisãrii. Și elŷ a primitŷ instrucțiune în institutele militare, fãrã sã fi încetatŷ a fi unŷ bunŷ patriotŷ ungarŷ. Dér și elŷ gãsesce, cã nu e absolutŷ necesarã limba de instrucțiune germanã, pentru ca sã fiã cineva ofițerŷ cultŷ. Nu trebuie desgustatã națiunea ungarã; cãrțile de invãțãmãntŷ sã se cerceteze strictŷ.

Edmund Szalay încã ÷ice cã a fostŷ crescutŷ într'o academiã militarã din Viena, fãrã sã se fi micșoratŷ patriotismulŷ. Dér cã limba ungarã se propune într'o orã pe sãptãmãnã, asta'i unŷ regresŷ.

Moriz Wahrmann acceptã propunerea lui Grünwald, d'a fi în Ungaria limba de instrucțiune cea ungarã.

Ministrulŷ de rãboiu Bylandt-Reidt, declarã cã bucurosŷ implinesce ori-ce cerere drãptã, dér în cestiuni de limbã se cere precauțiune, ca nu cumva, pe lângã dorințele naționale, în armata compusã din diferite elemente sã esã deasupra fanatismulŷ limbii. Cãrțile de invãțãmãntŷ se revidãzã, mai alesŷ de istorice. Aci însã nu e lucru ușorŷ. Trebuie feritã armatã de istorii cu pãreril unilaterale. Cãrțile se vorŷ mai revida și sperã cã atuncí nu se va mai obiecta nimicŷ. Ce privesce limba de instrucțiune ungarã, s'ar pricinui prin acãsta zãpãcealã. Va face însã, ca sã nu se propunã limba ungarã numai într'o orã pe sãptãmãnã.

Cu acãsta s'a terminatŷ ședința.

Atitudinea Angliei în cestiunea Orientului.

„National-Zeitung“ atrage atențiunea asupra unui articolŷ publicatŷ în fõia toryistã „Nation Review“, subscrisŷ cu „Philoteuton“, asupra atitudinii Angliei în cestiunea Orientului, alŷ cãrui autorŷ se presupune a fi Salisbury și care, decã acãsta e adevãratŷ, ar da o însemnatã lãmurire discursului lui Salisbury.

Articolulŷ arãtã, cã ținta politice germane este a împedea orice alianțã a Francei cu o mare putere; de aceea Germania acordã Rusiei atãta libertate de acțiune, cãtã o pote suferi Germania și puterile împretinite cu ea, dér o strinsã alianțã cu Rusia o evitã. Politica Austriei merge simplu într'acolo, a lãsa în liniște lucruril neturburate, a împedea orice convulsione subitã. Francia e cu totulŷ necapabilã și isolatã. Italia urmãresce cu dibãciã o politicã de bacșiu, va merge cu celŷ ce'i o-

feră mai mult. Interesul *Angliei* ar fi atins prin posedarea Constantinopolului de către Rusia; interesul său îi impune însă d'a nu împedea înaintarea Rusiei, decât afară de Turcia nici o putere n'ar apăra Constantinopolul. Numai cât atunci ar trebui Anglia să caute compensațiunii pentru ca să apere intrarea din Marea marmoră în Marea mediteraneană. În cazul estrem însă totuși va găsi o putere gata a coopera cu ea împreună. Aceasta poate fi numai *Austria*. Scopul *alianței austro-germane* este numai d'a se apăra reciproc Austria și Germania de Rusia, ér nu d'a ajuta Austria pe Germania în casă de războiu cu Franța. Totuși așa trebuie să-și cruțe Germania puterile sale contra Franței, nu poate așadără pași pe față alături cu Austria în contra Rusiei. Aliatul natural al *Angliei* este deci numai *Austria*. Ajutorul Turciei și Germaniei numai mărginită poate fi, cu *Austria* în contră, bră are să nutrească în cea mai strânsă înțelegere. Bunăvoința Germaniei va însoți totdeauna pe aceste două puteri, deși aparțină ar arăta contrarului. *Anglia* are pe lângă acesta în Constantinopol orî în Asia mică, unde află aliați, decât în Asia centrală, unde e avisată numai la sine însăși.

Din Scupcina sârbescă.

Deputatul opozițional sârb *Taušanović* a adresat ministrului președinte următoarea interpelare privitoare la ultimul războiu bulgar și la actuala atitudine a guvernului sârbesc față cu noul guvern bulgar:

1. Ce schimbări s'au făcut în raporturile Bulgariei și Serbiei dela revoluțiunea din Filipopol încete, și ce motive există că unul și același guvern a putut încheia acum cu Bulgaria un tratat de amicitie?

2. Stă guvernul sârbesc și aș pe baza tratatului din Berlin și pe baza menținerii echilibrului în peninsula balcanică ca înainte de războiu? Dacă da, ce pozițiune are de gând să ia, în casă când o putere ar vătăma hotărârile tratatului din Berlin?

3. Dacă guvernul și-a schimbat punctul său de stadiu, prin ce se poate justifica această repede schimbare în politica esternă, cum se poate aduce această procedere în armonie cu autoritatea și consecința unui stat și cu grelele jertfe ce le-a adus Serbia în războiul bulgar pentru menținerea tratatului din Berlin?

4. Ce atitudine are de gând să ia guvernul față cu Bulgaria, decât influința Rusiei în Bulgaria ar ajunge să fiă dătătoare de măsură?

5. Crede guvernul, că tratatul de amicitie încheiat cu guvernul bulgar provisoriu, nerecunoscut de marele puteri, va fi respectat și de guvernul de mai târziu și definitiv?

Să așteptă se răspundă ministrului de externe *Franassović*.

SCRILE DILEI.

Intr'unu articolu dela 10 Noemvre, „*Ellenzék*” face o sdruncinătoare declarațiune. Elu pune adecă întrebarea, că ore adevărat e că Țarul tuturor Rușilor a omorît pe adjutantul său? Țarul însă refuză a răspunde foiei ungurești. Acestă tăcere „incăpăținată” face pe „*Ellenzék*” să argumenteze astfel: „Țarul a comis fapta orî în nebuniă, orî în toate mințile. Așadără orî una, orî alta. Fia că a lucrat ca nebun orî nu, pe tronul său mai poate rămânea, căci e înspăimântător a te gândi numai la aceea, că sôrtea, averea, dreptul, viața a milioane

de omeni atâră de un astfel de autocrat”. „*Kolozs. Közl.*” persiflă pe isgonitorul Țarului astfel: „Vedem că onor. nostru coleg are dreptate, dér să chibzuască bine lucrul. Nu e consultă a isgoni din Clușiu pe Țarul numai așa dintr'o trăsătură de condeiu. Gândescăse „*Ellenzék*”, ce incurcături s'ar putea nasce din acesta în totă Europa. Bulgarii s'ar revolta, Rusia ar da năvală peste ei, noi peste Rusia, Franța peste Germania și ah, câți dintre noi nu s'ar despărți de viață! Chibzuască bine acesta „*Ellenzék*”, să și retragă stricta sa hotărîre și să se arate cu compătimire pentru viitoarele vându și orfanî. Puținele revolve de revoluțiunii fiascuri, ce au rămas din timpul de fericită amintire alu Turcilor, nu sunt vrednice, ca opozițiunea de dragul lor să aducă peste și așa mult cercata patriă pericolele unui războiu; mai bine să ruginescă mai departe amintitele arme. Ne rugăm să lase pace pe Țar lu’.

„*Normal-Verordnungsblatt*” publică noua edițiune a hotărîrilor organice pentru *cavaleriă*. În esență rămâne intactă organizarea de până acum. *Cavaleria* constă din 41 regimente și anume: 14 de dragoni, 16 de husari și 11 de ulani. Fiecare regiment se împarte în statul major, 2 diviziuni de câte 3 escadrone de câmp și 1 cadru de întregire, care în casă de mobilizare are să pună pe picior 1 escadron de întregire, 1 (eventual 2) escadrone de rezervă, și 2 plutone de cavaleriă de sratu major; în fine la fiecare regiment există un pluton de pioneri. Regimentele de cavaleriă sunt de principiu dislocate în același district teritorial militar din care se întregesc, și pe cât se poate în ținutul districtelor de întregire ale armatei, avizate lor, și întrunite în brigade de cavaleriă, eventual în diviziuni de trupe de cavaleriă. Se pot însă disloca la trebuiță și în afară de ținutul corpului respectiv, după cum va cere repede mobilizare pentru ordinea de bătaie. Regimentele de cavaleriă au să meargă în câmp cu șese escadrone de câmp pe lângă un pluton de pioneri și cu cel mai mare stat posibil de călăreți, întrebuițându-se se în legătură cu diviziunile, se ca brigade independente. Escadronele de rezervă se întrebuițeză la corpuri de armată și ca trupe de garnison, excepțional și la serviciu de cavaleriă de stat major, care face servicii în cartierele generale și ale statului major, apoi la magazinele de aprovizionare în câmp.

„*Ministrul unguresc de finanțe* a adresat tuturor comisiunilor administrative și inspectorilor de dare, afară de cel din Budapesta, o ordinațiune-circulară cu privire la prescripțiunile existente de dare. După această ordinațiune, fasiunile pentru darea de casă au să se înainteze dela 15 până la 30 Noemvre, cele pentru darea pe venit de clasa III și IV-a, apoi pentru darea pe interesele capitalului și pentru darea de rentă, precum și pentru darea minelor până la 15 Ianuarie; fasiunile îndatoririlor de taxă militară în cursul lunei Februarie, ale întreprinderilor obligate la dări de sémă publice dela 15—31 Martie; în fine conspectele institutelor de credit și casselor de economie asupra intereselor capitalelor depuse la ele și anume relativ la interesele plătite în ziua din urmă ale lunilor Martie, Iunie, Septemvre și Decemvre, relativ la interesele capitalizate în ziua din urmă a lunilor Ianuarie și Iulie. Blanchețele de fasiune au să se dea contribuabililor fără plată de către primăriele comunale, respective de oficiile de dare. În Iunie anul viitor au să se facă înscințările privitoare la darea pe pușcă și pe vênat. Observăm

cu această ocaziune, că în privința dării pe casă și pe venit clasa III-a se va face de astădată o conscriere valabilă pe trei ani.

„*Ministrul unguresc de agricultură, industrie și comerț* a permis ca în comuna *Rodna vechiă*, afară de cele două tîrguri anuale încuviințate, să se țină încă patru tîrguri anuale, și anume: Sâmbătă înainte de 26 Februarie, în Sâmbăta din urmă a lunei Iuliu, în Sâmbăta din urmă a lunei Octomvre și Mercuri înainte de 18 Decemvre.

„*Ministrul unguresc de agricultură, industrie și comerț* a permis ca în comuna *Rodna vechiă*, afară de cele două tîrguri anuale încuviințate, să se țină încă patru tîrguri anuale, și anume: Sâmbătă înainte de 26 Februarie, în Sâmbăta din urmă a lunei Iuliu, în Sâmbăta din urmă a lunei Octomvre și Mercuri înainte de 18 Decemvre.

In ultima adunare generală a reprezentanței orașului *Hodmező-Osorheiu*, un titlu al bugetului, în sumă de 350 fl. pentru bricege funcționarilor, a provocat o lungă desbatere. Funcționarii orașului adecă primesc regulat, din timpuri necunoscute, bricege ca daruri de anul nou. Representantul *Szamecz* declară adunării, că orașul are mai multă nevoie de cei 350 fl., decât corpul funcționarilor de bricege. Fișpanul *Rony* însă declară, că și funcționarii comitatului *Ciongrad* și-au primit la anul nou bricegele lor și că însuși *Coloman Tisza* n'ar fi avut obiecte nimic. Astfel titlul bugetului a rămas schimbător. — Săraci contribuabili, la căta bătaie de joc au ajuns banii voștri, cu multe sudori câștigați!

„*Ministrul honghizei* a ordonat printr'unu circular, ca în districtele militare de întregire Nr. 2, 31, 33, 34, 38, 39, 43, 46, 48, 60, 64, 66, 67, 71, 78, 79, 83, 86 și 101 pentru recrutarea anului viitor să se conscrie, spre eventuala întregire, clasa a patra de etate,

In regimentul de infanterie austriacă Nr. 24 se află, pentru ași face educațiunea militară, doi orientali de familie mare. Unul e *Iskender Khan*, fiul ministrului de războiu al Persiei, fostu general rus. Ținutul și inteligentul ofieru poartă chipu negru, cu leul persic. *Iskender Khan* e sublocotenent și vorbește perfectu nemțesce, elu va servi unu an. Celălalt e *Mom Krob*, unu Siamez, înrudit cu casa regală siameză. *Mom Krob* e cadetu sergentu major și va servi trei ani; vorbește binișor nemțesce. Amândoi și-au făcut prima educațiune militară în școala de cadeți din Viena.

D-lu *Ión Popă Reteganu*, învățător și redactor, face cunoscut, că s'a strămutat din Sâncel la Rodna vechiă (O. Radna) totu în acea calitate și că prin urmare acolo se i se trimetă totu ce-lu privește.

Se scrie din *Caransebeș*, că cărașul *Mateiu Ungureanu* din *Sasca*, ajuns în certă cu servitorul cărciumarului *Neculae Corneanu*. Acesta interveni pentru servitorul său și se nceră cu cărașul. Ungureanu mușcă nasul lui *Corneanu* până la os și-lu înghiți. Bietul cărciumar n'avu timp să i-lu pună în socotelă, fiindu dus la spital, dér i-lu va pune judecătoria în mâinile căreia se află cărașul.

Cetim în „*România Liberă*”: „Ni se spune, că statua lui *Iudor Vladimirescu*, care se va ridica în Craiova, este lucrată în Tera-cotă, de d. *Jolnay Marianu*. Peste șese săptămâni va fi turnată în bronz la Paris. Cheltueile vor fi acoperite parte prin noi subscripțiuni și parte din banii de care dispune deja comitetul instituit pentru ridicarea acelei statue.

FOILETONU.

Luna

în spiritul creator alu poporului român.

(Urmare)

Este doru de codru și este doru de haiduc. Unu *Jianu*, unu *Codreanu*, unu *Pintea*, unu *Deianu*, au fostu voinici de codru; ei au fostu haiduci. Omenilor bunî și săraci le făceau bine, omenilor răi și avari le făceau rău. Toți aceștia au luat lumea'n cap și au luat codrul în moștenire din vre-unu motiv. Pre unul l'a părăsit amanta, pre altul nu l'au lăsat părinții să-și petreacă tinerețea după plac, și erăși pre altul l'au scos părinții dela miliție. Și ei s'ermanii abandonară lumea, îmbrățișară viața de codru și de pădure; se făcură pēunași de codru, struțșori de munți și teroarea tiranilor.

Se înțelege de sine, că acești copii de codru nu sunt străini de lună, ea le este amică și neamică. Le este amică atunci când pausează în fundul codrului și le este inimică atunci, când sunt urmăriti. Cu toate acestea unu voinic cântă și se rógă la lună în următorul mod:

Luniță, luniță
Fă'mi o luminiță,
Că am însărat

La umbră de gardu
Cu doi călușei
Negrii, mititei
Și nu-să de furat,
Ci-să de cumpărat
Dela popa Vladu.
Mărturia-am datu
Ieslea cailor,
Ușa grașdului
Drumul codrului!*)

Până aci poezia de iubire, și de haiduc.

Dér Românul mai posedă și încă în cel mai înaltu grad, o speciă de poezie, numită „poezie satirică”. Și în poezia satirică, cum vom vedé, încă e luna de față. Satira e filosofia timpului. Risul, buna dispozițiune, pētrunderea și aflarea adevărului se stîrnesc prin satiră. Cu cât unu popor e mai satiric și posedă mai mult humor, cu atâta e mai vioiu, mai de spirit și mai înțelept. Săpienta se manifestă în varii moduri: în vorbire serioasă, în risu (sarcasmu fin și învilit în vorbe ad hominem), în glumă dulce și naivă, precum și în sinceritate puerilă, cărî toate țintesc spre descoperirea adevărului și spre deridarea falsului și neadevărului. De unde *Horatiu*: „*Quamquam, quid vetat ridentem dicere verum*” (Sat. I. 1,24). De aci prin satira adevărată se exprimă adevărul în modul cel mai curat. Popo-

*) „*Trandafir și Violele*,” *Gherla* 1884 pag. 44.

lul nostru românesc prin nimica nu spune adevărul mai clar, ca și prin satiră, în alu său spirit prin eselență glumeț. E tocmai unu ce admirabil, că Românul, pre lângă totă barbaria timpurilor, nu a cădat în o flegmă spirituală așa precum s'ar fi așteptat. Din contră, elu și-a păstrat spiritul său glumeț, elu n'a încetat să și-a păstrat și glumeț. Dér cu cât o satiră e mai fină, cu atâta putem conchide la mai bună educațiune a aceluia, ce o predă; ba chiar în finea satirei există adevărată satiră!... Românul dice: „Unde dai și unde crepă” și în această dicere cuprinde mai de-aprôpe spiritul și caracterul satirice; căci Românul prin vorbe frumoșe și glumețe stîrnescă cugete serioșe. D. e. „*M'am culcat în tindă, ca să ajung mai degrabă la oraș*”; séu: „*Gazda pécătuesce, sluga se pedepșesce*”; séu în cântecul: „*Cine-o pusă crășma în drum, n'a pus'o de omu nebun*”; séu: „*Au scremutu munții și au născutu unu șorece*”; séu: „*Pungă gola, straiță ușoră*” etc. Și precum Românul e poetu dela nașterea și natura sa, și precum elu amorul, dorul, eroismul, jalea și bucuria le exprimă în poezie, estu-modu exprimă densul risul și falsul în poezie, pré fireșce sbiciuindu-le. Nici luna nu a rămas de Român nesatirizată séu ne adusă în jocul satiric. Despre unu om galben se dice, că se uită multu la lună; despre unu om, ce nu se satură nici când, poporul dice că ar fi în stare să

Diarul „Fremdenblatt“ scrie un articol foarte frumos la adresa Reginei României. În acest articol se spune, că Regina are gata o nouă operă intitulată: „Din regatul Carmen Sylvei. Partea 2. Istoria și povești“.

—x—

Astă seară Lună, trupa teatrală germană va juca „Der neue Stiftsarzt“, comedia în 4 acte de M. și L. Günther. Măne seară, Marți, se va juca în beneficiul d-lui Carl Rosen marea dramă istorică de Schneider „Der Mann mit der eisernen Maske“.

Discursul lordului Salisbury.

Tote Țările engleze se ocupă cu discursul primului ministru Salisbury, ținut cu ocaziunea banchetului dat în onoarea lordului primar. Dintre toate amănunțit, că numai „Pall Mall Gazette“ nu este mulțumită cu discursul lordului Salisbury, care constituie cea mai colosală prostia. Ea Țice:

Nu-i vorba, decât Salisbury a voit din adins să se lovească în Rusia, atunci a isbit. În ce privește acuzațiunea sa, că aurul străin a amăgii pe conspiratorii bulgari, nu există nici cea mai mică dovadă, și fără indoială nici nu poate fi adevărată. Cu toate acestea noi nu credem că Salisbury este un herold de rebel; din potrivă, discursul ne arată îndrăzneala premeditată a unui om, care știe că pacea este pe deplin asigurată. De aceea a putut să fie atât de bogat în fraze sforăitoare. Efectul net al discursului va fi că va incurja pe Bulgari d'a o rupe cu desăvârșire cu Țarul și astfel a provoca ocupațiunea, de care ne temem.

Pe când însă discursul lui Salisbury nu scapă pe Bulgari, Austro-Ungariei îi poate crea o situație periculoasă. Deja îl costă multă bătaie de cap pe împăratul, ca să țină în liniște pe Maghiari. Discursul lui Salisbury îi va îngreua pozițiunea. „Eu v'astept, pentru ca să încep astfel sună semnalul dat de Salisbury, și poate că Maghiarii cred, că acest semnal este adevărat, ceea ce nu este. Din nenorocire însă principiile de Bismarck va explica Austriacilor ce plătete gasconada lui Salisbury.

Celelalte țări engleze apreciază în mod favorabil discursul.

O după ameză la castelul Peleş.

Sub acest titlu „Fremdenblatt“ publică următorul articol despre care facem mențiune ad la scirile Țilei:

Maiestatea Sa Regina Elisabeta din România ne poartă la ceai. Era să facem muzică, der venind vorba despre poezie și literatură, regina a fost atât de bună și ne-a citit unele părți din cea mai nouă operă a sa, nepublicată încă: „Din regatul Carmen Sylvei. Partea 2. Istoria și povești“. În fața acestei muzici o nitarăm pe cealaltă.

Vocea adăncă, de metal! a augustei poete este capabilă de orice modulațiune; ne făcea când să ridem, când să fim mișcați și dicțiunea ei nu este nici artificială nici studiată; curge vorba de pe buzele ei „prăpăta ca roua și clară ca unda“ după cum cântă Carmen Sylva în cântecul ei „Mai multă lumină“.

Poeta deschise cartea: „Aci este un teren încă neexploatat“, Țise ea, „prea puțin cunosc baladele și marile evenimente istorice din trecutul României. Pen-

mănănce și luna; despre o mâncare nefertă, Românul Țice că e fertă la lună; așa:

Că mâncarea nu-Ți-e bună
Gândesc că-i fertă la lună. Său în următorul cântec la închinarea găinii la nuntele Țărănesci.
Oiu! săracă găinușe
Cum te-oiu apuca de gușe
Și te-oiu sverli pân' la ușe,
Dela ușe până'ntindă,
Socăcița se te prinȚă,
Și se te frigă la sôre,
Ca să-Ți nă carnea môle,
Său: Dă-te-ar frige la lună:
Și tu că Ți-o fi carnea bună!

Nu mai mic rol joca luna și în poezia literară. Cine ar fi în stare să ne numere toate poeziile literare, în care apare luna? Și cine scrie versuri de amor să nu aibă de lucru cu luna? Luna și er luna! Ea e tip de frumșete, ea e tip de dor, ea e tip de amor, de intristare, de jale, de compătimire. Și care poet liric amoros, făcându asemănări și alegorii poetice nu se servește spre acesta de lună? D. e. Frumôsă ca luna, ca luna bălăioră, cu suris tainic ca luna, cu față blândă ca luna, cu mers maiestic ca luna. Și care poet liric, scriind versuri de amor, nu și ia luna de martor pentru momentele fericite de amor? Așa d. e.:
Era o seară lină și luna strălucia,
Er' mândr'a-mi în grădină cu dor la min' privia.
(Va urma.)

tru a culege toate acestea, a trebuit să'mi dau multă osteneală“.

În schimb însă opera este prețioasă din mai multe privințe. S'ar putea Țice că Carmen Sylva este prima istoriografă populară și prin urmare cu adevărat română.

La ce au folosit vechile și neinsufletele cronici, care zăceu ascunse în mănăstiri? Puțin puteau descifra scrierea cirilă și Țică lăgării, cari ar fi fost pôte în stare, n'au avut nici destulă carte, nici destulă avânt al spiritului, pentru ca să aprețieze această comoră. Tinerii din familiile cele bune, cari își făcuseră studiile în Paris, au dovedit puțin interes pentru suvenirile patriei, învăluite într'o negură mitică.

Neobosită și omnilaterală străduință a reginei a scos bogățiile la ivelă. Ce frumôsă parte din istoria, dela Decebal și Traian până în Țilele noastre, se desfășură înaintea ochilor noștri! Ți vine a crede că vremurile vechi trec, intrupate, pe dinaintea noastră: Totul este nou, neașteptat și pörtă încă timbrul originalității neatnase.

Națiunea română, în tinerețea ei, a fost ca un tiner erou în adormire. Eroul se odichnesce încă, der membrele lui sburdă de vênjosie și fața pe jumătate de copil, pe jumătate de bărbat, îi este nobilă. El visă de păduri și vênătoare, de îndrăznețe excursiuni călare, și de duiose cântece pline de presimțiri, apoi, bine înțeles încă în vis, pune fluierul la buze, un ton limpede străbate în amurgul Țilei și mărește fapte trecu una după alta prin mîntea tinerului. Ceea ce se arată în tinerețe, a obținut la vârsta de bărbat. Devotament și credință, vitejie, respect de bătrânețe, nobleță de sentiment și un adănc sentiment poetic, toate sunt proprii. Ca o floare de minune, ce se desfășură în colorii viue, strălucesc istoria Românilor din evul mediu. Bărbații sunt eroi în resbele și sfinți în același timp. Domnesce între ei o virtute cum domnea între primii creștini. Femeile sunt frumôse și nevino-vate ca crinii cei plâpândi. Cât eroism necunoscut, adevărat, se deschide înaintea noastră! Și la acestea se adaugă scene populare din prezente, cari scene prin particularitățile lor îi amintesc moravurile patriarhale.

Se Țice că nu ar mai exista adevărate cântece populare eroice. Opera Carmen Sylvei implinesc această lacună. Stilul este adecvat făcării tradițiunii și nu în felul d'aȚi lăsa impresiunea unei munci îndelungate și a unei ciopliri sirguințioase; nu îi reproduce de cât vechia tradițiune; este energic, exact, original și mai de multe ori plin de o adevărată poezie.

Aci nu înțelesce omul moderna disecare a caracterului, nici o zugrăvire obosită a situațiunii, nu un efect premeditat. Un cuvânt, o frază — și un caracter avem înaintea noastră; un contrast — și o iconă admirabilă, o întregă istorie s'a creat.

„Credeti, că va avea succes cartea?“ întrebă regina.

„Fără indoială“, fu răspunsul, „o operă atât de originală și plăcută trebuie să „secere aplauze“.

Sfârșitul se compune dintr'o descriere a unei seri la castelul Peleş. Cu multă amabilitate autorea vorbește despre sine, despre domnișorele de onore, despre Alexandri, poetul român, actualmente ministrul României la Paris, căruia este închinată partea a doua din „Regatul Carmen Sylvei“. Unele balade și povești sunt comunicate de dânsul Reginei.

APELŪ,

cătră onorații alegători de membri ai congregațiunii comitatense din Arad.

De ôrece pe Țiua de 20 Noemvre nou a. c. s'a fixat noua alegere de membri ai congregațiunii comitatense în locul celor ȚorȚi, subscriși din însărcinarea on. comitetului executiv național venim cu tot respectul a atrage atențiunea on. alegători, ca să stăruescă în cercul lor de activitate pentru a se alege ori realege bărbați probați și aderiți ai cauzei naționale.

Alegerile se țin în curcile următoare, în locul celor ȚorȚi, numindu-se deodată domni recomandați pentru noua alegere:

1. *Peșca română*: cercul I: Kálai K. Gyula, Alexa Igrășeanu, Ioane Ardeleanu, Ioan Loncear; cercul II: Nicolae Philimon, Iancu Bodroșianu, Emanuil Caracioni. Se recomandă: Dr. Ciadanu, Alexa Igrășeanu, Ioane Ardeleanu, Ioan Loncear; cercul II: Nicolae Philimon, Iancu Bodroșianu, Emanuil Caracioni.

2. *Semlac*: Rajla Zigmund, Petru Horno. Se recomandă: Petru Horno, Vasiliu Mangra.

3. *Curticiu*: Farago Gyula, Mladin Mozes, Budai George, Tabajdi Károly. Se recomandă: Dr. G. Plopă, Moise Mladin, George Budai, George Bragia.

4. *Sămbăteni*: Petru Cociuba, Paul Milovanu, Terențiu Rațiu. Se recomandă: Nicolae Conepanu, Pavel Milovanu. Dr. Demetriu Magdu, E. B. Stănescu.

5. *Gioroc*: Isaia Monția, Vittich Sándor, Horovitz Lipot. Se recomandă: Isaia Monția, George Purcariu, George Siclovianu.

6. *Berzava*: Acs. Mihailoviciu, Volthier Adam, Székely Albert, Neszly Iános. Se recomandă: Ac. Mihailoviciu, Dr. G. Vuia, V. Mangra.

7. *Radna*: Ternajgo Iozsef, Demetriu Romanu, Ga-

briel Papp. Se recomandă: Dem. Romanu, Gabr. Papp, I. Vuculescu.

8. *Totvaradia*: Vasile Belesiu, Kosztolany Imre, Brisztianszki Endre. Se recomandă: Vasiliu Belesiu, Gregoriu Ventel, Dr. Petru Pôșoiu.

9. *Soborșin*: Horovitz Béla, Ioan Popoviciu, Vendrizky Iános. Se recomandă: Ioan Popoviciu, Dr. Dem. Horvath, Teodor Ceantea.

10. *Petrișiu*: Ioan Belesiu, August Hamsea, Vasile Mangra. Se recomandă: V. Mangra, Aug. Hamsea, Ioan Belesiu.

11. *Șiria română*: Mitru Secula, George Popoviciu, Nicolae Doboșiu, Gavria Cristea, Rista Lugosianu. Se recomandă: Dr. I. Hotaranu, R. Ciorogariu, Ioan Bogdanu, G. Popoviciu, Mitru Secula.

12. *Covasintiu*: Nicolae Schauer, Ioan Caracioni. Se recomandă: Ioan Curea, Nicolae Schauer.

13. *Șiria maghiară*: Török Arpad, Gabriel Ardeleanu. Se recomandă.

14. *Pancota*: Kolacsek K., Iosif Nistoru, Schmurák Ig. Se recomandă: Iosif Nistoru, Simeon Buda, Pavel Tulcanu.

15. *Tăuțiu*: Vysárhely Rezső, Kis Lajos. Se recomandă: Georgiu Telescu, Nica Dem.

16. *Drauțiu*: Lovich Gyula, George Rațiu, George Carabașiu. Se recomandă: Georgiu Rațiu, Georgiu Carabașiu, Ioan Câmpianu.

17. *Agrășiu*: Avram Popoviciu, Stefan Lele, George Barabașu, Vertán Péter. Se recomandă: Avram Popoviciu, Stefan Lele, Georgiu Barabașiu, M. Bogdan.

18. *Ternova*: Barta Ferencz, Bons K. George Nedelcu, Petru Modoranu. Se recomandă: Georgiu Nedelcu, Ioan Bogdanu, Petru Modoranu, G. Micula.

19. *St. Ana veche* (Komlos): Teodor Papp, Const. Popoviciu. Se recomandă. (Va urma.)

Ultime sciri.

Atena, 12 Noemvre. — În Sevastopol se continuă cu zel pregătirile militare. Tote proviziunile de mijloce de trai trebuie să se predea până la 15 curentă.

Lemberg, 13 Noemvre. — „Przeplond“ află din Petersburg, că voivodul Blazo Petrovici, o rudă deaprobe a prințului Neculae din Muntenegru, e candidatul Rusiei pentru tronul bulgar.

Ternova, 13 Noemvre. — În locul lui Kavelov s'a ales regent președintele de până acum al camerei Zivkov.

SCIRI TELEGRAFICE.

(Serv. part. a Gaz. Trans.)

SOFIA, 14 Noemvre. — Scirea „Agenției Havas“: În cercurile bulgare se Țice că, după ce prințul Waldemar a refuzat alegerea sa ca principe al Bulgariei, singura rezolvare a cestiunii pentru Bulgaria ar consta în realegerea prințului de Battenberg. Se vorbește că și Kaulbars s'ar fi exprimat, că Țarul Rusiei n'ar avea nimic de obiectat contra realegerii unanime a prințului Alexandru de Battenberg.

Kaulbars s'a grăbit a desmînți înaintea corespondentului „Agenției Havas“ exprimarea ce i se ascrie, adăugându că o înțelegere între Țarul și între Alexandru de Battenberg o socotesce imposibilă.

DIVERSE.

Prorocirea unui al doilea potop. — Cunoscutul naturalist Rudolf Falb a ținut la Viena la 3 Noemvre înaintea unui public numeros o conferință despre înriurirea lunii asupra timpului. Oratorul critică cu asprime pe acei învățați, cari se ocupă de științele naturale fără a posedea cunoscințele matematice atât de neapărat trebuințioase, cari mențin și apără o părere greșită, chiar atunci când experiența a dovedit o eronată. Apoi Țice că teoria lui despre înriurirea lunii asupra atmosferei este întemeiată și dovedită prin împlinirea prevestirilor sale de formațiune de furtune la 26 Februarie 1877 și la 9 Martie 1883. Nu este de loc surprinzător, Țice el, că luna, care produce flucul și refluxul mării, exercită o mare înriurire asupra atmosferei, un element mult mai impresionabil decât apa. În fine, spre a dovedi infalibilitatea calculațiilor sale, prorocesc pentru Țilele dela 6 până la 8 și apoi pentru 20 Februarie anul viitor, formațiune de vijelii sau furtune și ce e mai curios pentru anul 6400 după nascerea lui Christos maximul ploilor, adică un al doilea potop. Cine va putea să desmînți pe domnul Falb pentru acesta de pe urmă prorocie? N'avem a ne teme d'aceea catastrofa, nici noi, nici strănepoții noștri, căci după trecere de patru-Țeci și cinc de seculi nici o urmă nu va fi rămas de noi și de urmașii noștri, nici de profetul Falb, care a întrecut pe Nostradamus. El sprijină profetia lui prin calculata împrejurare, că în anul 6400 se va întâmpla cea mai mare apropiere ecuatorială a lunii, combinată cu cea a sôrelui.

Editor: Iacob Mureșianu.

Redactor responsabil: Dr. Aurel Mureșianu.

Cursul la bursa de Viena din 13 Noevre st. n. 1886.

Table with financial data for the Vienna stock exchange, including gold rent, paper rent, and various bonds.

Bursa de Bucuresti.

Cota oficiala dela 31 Octovre st. v. 1886.

Table with financial data for the Bucharest stock exchange, listing various securities and their prices.

Cursulu pieței Braşov

din 13 Noevre st. n. 1886.

Table with market data for Braşov, showing exchange rates for various currencies and goods.

Licitatiune pentru esarendare.

Scalda dela „Valea vinului“ 1 ora departare de Rocna vechia, se va da in arenda cu preţul de 10 (dece) fl. pe an, pe timp de 20 (două-deci) de ani...

Pe locul de 4 jugare alu fondului de stipendie, pe care se afla si scalda, arendatorului ii va fi permis a edifica din alu seu, fara vre-o rebonificare, ospetaria si intocmiri accidentali la aceea, seu de petra seu caramida, seu de barne de molidu, cari dupa espirarea arendeii voru remanea proprietate a fondului de stipendie.

Terminulu pentru licitatiune se pune pe 19 Decemvre 1886 dela 9 pana la 11 inainte de amedi, pana cand se primescu si oferte in scrisu, timbrate, sigilate si provedute cu vadiulu de 20 fl. v. a.

Informatiuni mai de aprupe se dau aici in orele dela 8-12 ore dimineţa, si dela 3-6 dupa amedi pana la ziua licitatiunei.

Din sedinta comisiunei administratoare de fondurile scolastice centrali districtuali.

Nasudu, 16 Octovre 1886. Preşedintele: Ionu Ciocanu. Secretaru: Ioachimu Muresianu. Beszterczén, 1886 évi November hó 1-én. Br. Bánffy Dezsó, főispán, királyi biztos.

Escriere de concursu.

Pentru ocuparea postului de perceptore la fondurile scolastice centrali, districtulu Nasudu, se escrie concursu cu terminulu pe 31 Decemvre, 1886 pana la 6 ore sera, pana cand doritorii de a ave acelu postu, cu care e impreunatu salariulu de 600 fl. v. a. pe anu voru averta-si da suplicele la subscrisa comisiune, de ore-ce mai tarziu nu se voru primi.

Din sedinta comisiunei administratoare de fondurile scolastice centrali din districtulu

Nasudu, 16 Octovre 1886. Preşedintele: Ionu Ciocanu. Secretaru: Ioachimu Muresianu. Beszterczén, 1886 évi November hó 1-én. Br. Bánffy Dezsó, főispán, királyi biztos.

Mersulu trenurilor

Valabilu dela 1 Octovre st. n. 1886.

pe linia Predealu-Budapesta si pe linia Teiusu-Aradu-Budapesta a calei ferate orientale de statu reg. ung.

Large table with train schedules for routes: Predealu-Budapesta, Budapesta-Predealu, Teiusu-Aradu-Budapesta, and Budapesta-Aradu-Teiusu. Includes columns for train types, departure times, and arrival times.

Nota: Orele de nopte suntu cele dintre liniile grose.